

Nedavno, dok je prelijetao nad našim mračnim glavama nevidljivi nebeski putnik — planetoid Ikarus — poneki stanovnik Zemlje upitao se, paleći cigaretu: „A šta ako je ovo uistinu kraj? E, pa ništa. Ako bi ovdje bio kraj, onda možemo reći da je u ovom poput paučine krhkog svijetu pjesnik bio jedino iskreno čudenje, a poezija jedino pobratimstvo lica u tom malom, ujevičevski improviziranom svemiru, koji je iščezao baš tako kao što je i ušao, nekoć davno, u naših pet neusklađenih zemaljskih osjetila. A ta su ga naša bijedna i do banalnosti prezasićena osjetila ipak uspjela materijalistički spoznati — i to je bilo sve što je ova planeta zaviještala neizmernosti, prije nego li je zauvijek okrenula leđa svojoj lucidnosti i uštelju. Eto tako, a sada možemo napokon sasvim spokojno zapaliti još jednu cigaretu zamišljajući da je posljednja i nastaviti da pišemo stihove, stihove...

U praiskonskom pljuštanju stihova svake generacije ima nešto stravično impozantno i nameštivo, pa čak i onda kada je riječ o generaciji tako razborito ironičnoj, beskrupuloznoj, samosvjesnoj i — neka mi oproste — trijezno narcisoidnoj kao što je ova kojoj pripada i pjesnik Mićo Jelić Grnović — jedan od njenih talentiranih i nonšalantno nasmišljenih predstavnika, kojega sam slučajno odabral između velikog broja njegovih vršnjaka, da bih u nekoliko poteza osvijetlila njegov poletki profil: nešto nedovoljno zemaljsko ili neuvhvatljivo svoje, na raskršću između drskosti puberteta i neromantike, u grču koji je sam sebi tiranin prije nego li drugima olakšanje. Taj trubadur bez pretjerane mašte samo je jedan bizarni trenutak ove naglo ovcale sadašnjosti, u efemernosti tajnih uzbuđenja što nas ropski prate, a ne dotiču nas kroz nezgrapni oklop nove metafore do u dno našag bića.

„Ave poeta, morituri te salutant!“ — tako dovikuju, čini se, i za ovim mladim vitezom u plastičnoj kacigi zvijezde i sjene, sjene i zvijezde oko njegova uglažavlja — ne na njegovu putu, da se razumijemo, jer on puta sebi i ne traži niti ga krči; on samo živi, gleda i udire u sebe bezvoljno neke neodređene i golicave milomirise postojanja — to mu je za sada dovoljno da bi bio na trenutku sretan sam sa svojim „Ja“, neutonulim u tude strasti. Vidimo: labud plove površinom jezera koje je slatko zamčeno od unutarnjeg nemira i nježno namreškano strujama, što protičući kroz jezero razbistruju poneku misao koja se u njemu zrcali među šibljem. Pjesnik ovaj ne traži prostor svoje poezije izvan okvira sebe, ali svome ja ne postavlja gradanske niti fizičke granice, te mu je zato moguće da pjeva na rubu svijeta kao da je predvodnik nevidljivih četa andela koje nadiru, dok je u isto vrijeme njegovo bivštvovanje jedna poluzamračena komorna pozornica na kojoj je osvijetljen samo vitički crnobijeli domino, odavno skamenjen, i jedna svjetlicava kristalna kocka što zrači neiscrpnost vječne vedrine. Kristalna kocka tude vedrine, u stvari, kao što nam i cijela ova poezija ostavlja utisak da tu tek življuje, bez strasti, u nekom skraćenom i osromašenom izdanju nečiji starinski i bogati život pretovaren bremenom ljudske ljepote i udesa; život kojemu mi ovđe naziremo tek poneki škruti obdjesak u duhovitoj montaži aforistički nadahnutih čestica života i nekog vanvremenski lomnog nehaja pred sudbinom.

U poeziji M. Jelića Grnovića iščeze su — kao što je slučaj uostalom i u poeziji gotovo sviju pjesnika mladog i majmladog naraštaja kod nas — sve one donekadašnje toliko ubočljajene kategorije, to jest onaj romantičarima toliko drag i neophodan tretman tematskog razbijavanja lirskega stanja, po kome su se ona — naročito u kodeksima literarnih teoretičara — dijelila na rodoljubiva, ljudvana, socijalna, larpurlartistička, opće ljudska itd. Taj samotnik s harfom nije čak ni dekadent u onom smislu u kome se pisalo i govorilo o pjesnicima, koji su ponekad poput svih ostalih ljudi imali vrlo razumno potrebu da se osamljuju u vrijeme izlaska „Zednog kamena na studencu“ ili „Zora i viloha“; njegov slatko-trpkli ležerni stih daleko je od ambicije da bude zvijezda vodilja ma kome i toliko je tuđ svakom pokušaju da se saobrazi s vanjskim idejama koje nas okružuju, da se ne možemo oteti pitanju: nije li nam se do jučer činilo da treba vjerovati kako dubina i sklad poetske vizije odmaraju dušu — a sada eto nas gdje srljamo iz nemira u ravnodušnost i obratno, ne imajući dovoljno hranjivog vremena da se u njemu nasladujemo ni cvjetovima ni plodovima niti želimo saznati stihom više od onoga što nas u svakodnevnom haosu naše prisutnosti zbunjuje.

Neću se zaustavljati na bljeskovima one mjesti-mično ljupke iškrenosti ljubavnih pjesama, koje u lakoničnim formulacijama obuhvataju cito jedan pogled na svjet tih tajanstvenih „mladih“ koji o sebi znaju sve što im je potrebno da se zna ili, još bolje, znaju samo ono što im je neophodno da bi mogli bivstvovati vjerujući u sreću. Zato i Mićo Jelić Grnović ne traži spas za sebe i svoje vršnjake od nekih apstraktnih humanističkih učitelja, niti od svemoćnih bogova tehnike, niti od neprikošnove poslušnosti vremenu, već naprotiv: od kaosa tog vremena i njegovih uskovičanih protivurječnih ideja, on sa svojim suputnicima — kao u nekom obrednom plesu ponesen i simularajući spiritualnost kretnje — bježi nečem ili nemkom nepoznatom i nepostojecem, nekom što je isto tako u transu osame kao i on i koji bi mogao vidjeti „rosu da sahne“; nekom tko je „kao dobar odlazak“ ili „san pred jutro“. Pjesnički bježi da se sakrije u svoga dvojnika, u bijeli narcis sunovraćen i žar pticu izgorjelu. On se skriva u „uho koje čuje sebe“, koje „čuje prazno i uplakano veče“, bijegom u namjernu i nemoćnu frivolnost stiha („U gradu N obljujbo sam jednu ženu“), u igrariju rima ponegdje („Išta li se bože još može meni izgnanika...“); u ponavljanje metafora, u oponašanje tu i tam, kao hotimice, svakojake moderne i starinske i lirske afektacije, pa i u razna jezička nasilja. Čudno zazuće u tom šarenom društvu ponegdje čak i psovačkih stihova nekoj djetinji molitveni tonovi kao u pjesmi svojoj materi ili, pak, rodoljubivi, kao u onoj Titu, koja je samo zakašnjeni poetski prilog jednoj legendi, još dovoljno živoj a da bi je evocirali na taj poodavno zaboravljen način, način s ceremonijalom rata i narodne pjesme, te nam se i nehotice ovdje namećete nedoumica: kako to da ovaj mlađi i sví ti njegovi preveć senzibilni vršnjaci nemaju više invencije i dubine od svojih prethodnika kada se spotaknu o velike trenutke, iz kojih su proizašli sloboda i mir — nadajmo se, trajan! — ovih domaćih balkanskih obronaka. Doduše, u pjesmi o Baniji ima na kraju tri stiha koja oblikuju fenomen rodoljubija na tako klasično suzdržan način:

„I napajamo se nečim
stradajućim vječno
Što je u brazdama tvojim“

da čitalac mora odustati od traženja svakog drugog izlaska iz prošlosti osim ovog današnjeg i najrezigniranijeg našeg seljačkog zadatka: da osluškujemo kako ta zemlja svojim izdanicima šapće na uho prisutnost bola i tihog gunda na ove što „okićeni psovkama“ jezde njenim prisojima, pro noseći katkada u prilično anemičnim i kratkog daha sithovima njezinu nezaustavljivu i mrku istinitu.

Ipak je bitno i radosno iznad svega konstatirati, da se tu i tamo osjeća navještaj neke nove harmonije koja prebiva, htjeli to oni ili ne, u razdvojenim ličnostima ove nesigurne, u patos života i smrti okrenute današnjice.

Imade među zapisima Konfucijevih učenika, u jednom razgovoru, čija je tema vizija društvenog poretku, jedan vrlo aktuelan pasus o recipročnom prožimanju društvenog poretku i u njemu prisutnih umjetnosti, koji glasi: „Kada je zemljište jedno, usjev ne raste, a kad se ribolov ne regulira prema godišnjim dobima onda ribe i jarebitice ne porastu; kada se klima pogorša i životinja i biljke nazaduju i kada je svijet kaoštan obredi i muzika postaju raskalašni, pretjerani. Onda načinimo na tip muzike koja je žalobna bez suzdržnosti i radosna bez smirenosti... Poezija daje izraza našem srcu, pjevana pjesma daje izraza našem glasu, a ples daje izraza našim pokretima. Ove tri umjetnosti potiču iz ljudske duše, i ona obogaćuju i nas pomoći muzičkog instrumenta, iz dubine osjećaja proizlazi čistota oblike, iz jačine raspoloženja — spiritualnost njegove atmosfere. Ta harmonija duha izvire iz duša i nalazi izraza i cujeta u obliku muzike. Stoga je muzika baš ono čime ne vrijedi ni pokušavati da druge prevariš, niti njome čovjek može da se predstavlja drugačijim nego što je“.

To što je vrijedilo za epohu od nekoliko nizova stoljeća unazad — na drugom kontinentu — važi po nekim čudesnim zakonima kozmičke podudarnosti ideja još i dan danas: poezija i muzika bile su i ostat će najiskreniji i ničim nezamenjiv glas čovjeka u vremenu, i mi ga čujemo danas možda adekvatnije nego li ikad do sada u kovitlaku na došlih naraštaja, iz čijih se njedara izvlo i ovaj pjesnik: samo jedan zatreperio list breze na vjetru koji u pustolini strpljivo osluškuje ljepotu.

mićo jelić grnović

3 pjesme

Bezrazložnoj ljupkosti spokojsva
predajem se
a nikakvoj mijeni
nema začetka

Gledam sebe umnoženog
i čudim se koliko ljudi
prebiva u meni samom
Svaki je od njih čudljiv
i svirep
samoživ
i svoj
a nikakvoj mijeni
ne vidim začetka

U isto sam vrijeme
pustolovan i spokojan
zasiven i ushićen
Bezrazložno uspavan
u koljevci uljuljanoj
budan i prisutan

USHIT KAO SUNCU

Kako je nezgrapna moja ljubav
prema tvojim uskovičanim
ljubavnim parošcima

Drhturim kao razlistala breza
Ugledam li obrise tvore kako
uranjaju zanosnim hodom

Ne usuđujem se zapjevati o tvome vratu
da mu ne narušim
sklad muzike
žila kučavica

Općinjen ću postati
udvostručenim redom trepavica
ako ushiđjem
išta osim
gledati ih

Nije ti ravan niti svjećnjak
ni kandilo sa zapaljenim
žiškama
Uzet i izgoren kao luč što
je ukrade neko bogovima
želim biti o pojasu tvome
i prostir za uzglavlje tebi

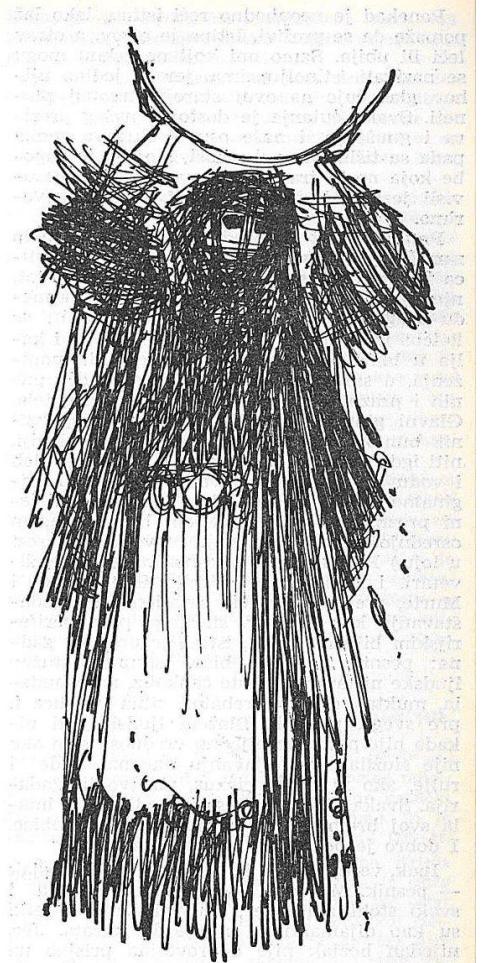
Zelim vidovit biti
da ishitrim one
koji se nadmeću sa
mnom

Upuštam se u utrku
sa svima zaljubljenima
i bit ću najgrlatiji
među njima

Nadmašit ću sebe
zaljubljenog
među inima

O grlati ja zaljubljeni
prestravljeni mladić
u opsjeni

ODA NEPOSTOJEĆEM

Prijatelju moj tvoja je kosa ko trava
ali ja ne govorim tvojoj ljepoti nego

zazivam te da usniš u mome životu
samozvan
da se tvoje riječi prefoče u
meni kao samogovor

Prijatelju ti si moj vodič kada zalutam
u guštru
Ja sam izgnan
Ja sam slab
Ja sam čarobno osujećen

Povedi me goloruku
razgrni trsku i šiblje
Moja je snaga u tebi

Jesi li vido prijatelju kako konjanik jaše
Tako zamišljam tvoj dolazak kada me sapnu
bukagije razdora

Prijatelju ti si kao ljubav
kao privid
kao dobar odlazak
kao san pred jutro

Ti si pjesma nedovršena
Ti si neki razbojnik
koji me zasu cvjećem
Ti si dar dokle god to jesu

Prijatelju čuješ li kako nježno
pupaju trešnje
To je moja poruka da zalutаш k meni
Vidiš li rosu da sahne
Dolrči i javi mi to

Ako se ispriječe utvare pred tobom
Ako te usput zavedu žene
Ako naideš na koralje

Prijatelj sam ti
Budi zaveden
Okoliši utvare
Sakupi koralje

Ti si čovjek i ja sam isto
Samo ne zaboravi što ti je naum
i kakva te svirka mojih riječi čeka